

САБИРИН ЭСЭРЛЭРИНИН ТАЛЕЈИНЭ ДАИР

Мәшһур Азәрбајҗан драматургу Мирзә Фәтәли Ахундовун анадан олмасынын жүз иллийинин бајрам едилмәси вә «Ничат» маариф чәмијјәтинин өз хәрчи илә онун күллийәтинын нәшр етмәк һағындакы нәчиб нијјәти илә әләғәдар олараг, «Јени иршад» гәзети Азәрбајҗан әдәбијјәтинын башга бир истададлы нүмајәндәсинин, кечән ил¹ вәфат етмиш шаир Сабирин әсәрләринин тәлејини јада салыр.

Гәзет јазыр ки, биздә шаирләр аз дејилдир, хүсусән. сон заманларда о гәдәр истададсыз вә зәһләтәкән шаир мејдана чыхмышдыр ки, онлардан јаха гуртармаг чәтиндир. Лакин Сабир «аллаһ веркиси» олан бир шаирдир. Гафгаз мүсәлманларыннын әдәбијјәтинда хүсуси вә ән фәхри јер тутур. Онун һәр бир ше'риндә вәтәндашлыг мотивләри ән кәдәрли, һәм дә никбин бир шәкилдә өз ифадәсини тапмышдыр ки, бу да бизим поезијамызда һадир әләмәтдир. Елми билијинин олмамасына вә дүнјәви елмләр тәһсил етмәмәсинә бахмајараг, фөвгәл'адә зәкаја вә көзәл гәлбә малик, мүһитни хурафатындан узаг олан сатирик шаир өз көзәл вә дәрин ше'рләри илә мүсәлман һәјәтинын гаранлыг зәһмәтләрини амансызчасына ифша едирди. О, гәзәтләримиздә вә журналларымызда иштирак етдији гыса мүддәтдә кениш шөһрәт тапмыш вә бөјүк ад газанмышдыр. Лакин онун вәфатындан сонра Азәрбајҗан гәзет вә журналларында пәракәндә һалында олан вә ејни заманда гејри-мәтбуә әсәрләринин топлајыб нәшр етмәк һеч кәсин јадына дүшмәмшидир.

Јухарыда адыны чәкдијимиз гәзет буну мүсәлманлар хатырладалараг үмид етдијини билдирир ки, мәрһум шаирин әсәрләринин нәшри тәшәббүсү онларын арасында өз әкс-сәдасыны тапачаг, бир чәмијјәт, јахуд һәр һансы бир фәрди шәхсијјәт бу нәчиб ишә шүрү едәчәкдир.

Биз дә бу фикирдәјик!

«Баку», 15 декабр 1911, № 281.

Талыбзадә Абдулла Шаиг

ШАИРИ-МИЛЛИ ВӘ МӨҤТӘРӘМ САБИР ЭФӘНДИ

(*Мәрһумун јөвми-вәфаты мүнәсибәти илә*)

Һөзәл әш'арн-абдары илә кәндини бүтүн аләми-исламийјәтә танытмыш олан бөјүк шаиримиз вә вәтәни-мүгаддәсимизни севимли вә шәрәфли өвлады мәрһум Сабир эфәндинин вәфатындан ијулуи 12-синдә тамам бир сәнә кечијор. Әвәт, бир сәнә кечијор! Лакин бу бир сәнә ичиндә мәјеји-ифтихарымыз олан бу бөјүк шаиримизә еһтирамән нә јалдыс? Наминә, јадиқарына һејкәлми вәз етдик? Бир мәктәбми, гәрәәтханәми күшад етдик? Һеч олмәзса милли һејсијјәт вә шәрәфимизни һифз етмәк вә кәләчәк әшаби-гәләмләримизни һисси-шаиранәсини охшамаг вә руһуну чилвәләндирмәк вә үлвијјәтләндирмәк мөгсәди илә бир чүз'и тәшәббүсәтдә белә булунмадыг. Бу исе милләтнимизни үзәринә силнимәз ләкә олур да галыр ки, һеч бир заман силнимәз.

Әгәллән, мәрһумун вәрағнарә олараг, тоз алтында чүрүмәјә башламыш асари-бәркүзидәсини тәб етдирәрәк, сәнәји-јөвми-вәфатыны онулла гаршыламадыдыг. Лакин биз бунларны һеч бирисини јанмајырыз. О мәрһумун зәһмәти-фөвгәләдәсини тәгдир етмәјириз. Тәгдир етмәјириз сәһлдир ки, намыны белә кет-кәдә унутмаға чалышырыз. О бөјүк шаиримиз исе бизим үчүн нәләр јанмады?! Јени дүнјалар ачды, гүмәтсиз вә бөјүк јадиқарлар бурахды да, кетди. Әдәбијјәтәмызы гыбтә едиләчәк бир һала кәтирди. Фарс әш'аринә бүтүн руһу илә алышмыш бир чох зоватын: «түрк лисаны әдәбијјәтә мусанд дејил», — дејә е'тираз етдикләри хәтәји-чаһиланәсини шу бөјүк шаиримиз дәһшәтли бир лисан илә рәдд вә түрк лисанынын нә гәдәр хошаһәнк вә әдәбијјәтә мусанд бир лисан олдуғуну бүтүн аләмә гаршы исбат етди. Исбат етди дејил, һәр кәси бөһт вә һејрәт ичиндә бурахды да кетди. Һәм дә кәләчәк аргадашларына кениш чычәкли бир

чыгыр ачды. Эски шаирлэримиз киби чүрүмүш, эскимиш, бин сөзалардан бэри чејненилмиш, јалгыз «күлдэн-мүлдэн, бүлбүлдэн» ибарэт олан эш'ардан билмэrrэ сэрф-нээр еднб, милләтинэ башга бир шаһраһн-һидајет ачды, мүчөддид олмага бэрабэр, һәм дә мүвэффөг олду.

Эвэт, Сабир эфөнди милләтинэ, султанлара мүјөссэр ола билмэјөн кираһбаһа чэваһират илә мәмлү бир хэзи-неји-најаб бурахды да кетди. Инсаф едилсин, бөјлө бир дүһалэрвэр шаиримизин фөдакарлығыны һечми тэгдир етмэјөчөјиз? Неч олмзса шаиримизин асари-бэркүзидэ-лэрини сөнеји-дөври-вөфаты мүнәсибәти илә тәб етдир-мәјө мүбадирәт едәлим! Бу анэдәк саһибсэрвәтлэримиз-дөн бөјлө бөјүк бир еһсана кимсә игдам етмәди. Кәлиниз бизләр бу бөјүк еһсана мүвэффөг олалым! Сөнеји-вөфа-тыны шу чүз'н бир тэгдир илә гаршылајалым! Вә севим-ли шаиримизин руһуну шад вә хошнуд едәлим! Бу күндөн «Ничат» гәзетәси идарәсиндә мәрһум Сабирин әсәрләри-ни тәб етдирмәк мәгсәди илә нанә дәфтәри ачылыр. Бө-јүк шаиримизин руһуну шад етмәк истәјәнләр, һәр кәс мүмкүн дәрәчәдә нанә етмәкдән чәкинмәјөчөк зәнинн-дәјөм.

Һәмијјәт, гејрәт, гардашларым!

«Ничат», 5 мај 1912, № 18.

Һүсејн Чавид

БӨЈҮК БИР ЗИЈАИ-ЭВӘДИ

Эвэт, шу бир сөнә зәрфиндә Гафғаз, улу Гафғаз севкили өвладларындан үч гиј-мәтли вүчуд ганб етди.

Биринчиси, мөһтәрәм шаири-мәрһум Сабир һәзрәтлә-ри иди. Мир мүмиләлөјни Тифлисдән Шамаһыја, јәһни мазари-әдәмә доғру јолландығы сырада көрмүшлүм. О ләтиф вә дүшкүн сима һала көзүмүн өнүндә тәчәссүм едиб дурујор. Гафғаз өјлө надир бир вүчуда чәтиндиклә малнк ола билир.

«Нәбал», 14 мај 1912, № 59.